

# KISA INTERLINGUA DİLBİLGİSİ VE SÖZLÜĞÜ

Hazırlayan: Selahattin Kayalar, Ph.D.



Kelimelerin okunuşları genel olarak “klasik”tir. Sesli harflerin hepsi, ve sessiz harflerin birçoğu Türkçe’deki gibi okunurlar. Sessiz harflerden {-c} harfi, -e, -i, -y harflerinin önünde ‘s’ veya ‘ts’ gibi, diğer harflerin önünde ise ‘k’ gibi okunur. {-ch} harfleri genellikle ‘k’ gibi ve bazen ‘ç’ veya ‘ş’ gibi, {-th} harfleri ‘t’ gibi, {-ph} harfleri ‘f’ gibi, {-ti} harfleri sesli harflerin önünde ‘sy’ gibi okunur, vs...

Kelimelerin vurgulanması “doğal”dır. Vurgu genellikle son sessiz harfin önündeki sesli harfin üstüne düşer.

Belirli isim tanımlığı {le} sözcüğüdür. Bu tanımlık, isimlerin eril, dişil, ve nötr cinsleri, ve, tekil ve çoğul hâlleri için aynıdır: *le patre, le matre, le hotel, le ideas*.

Belirli isim tanımlığı, eğer {a} ve {de} edatlarını takip ederse, bu edatlarla birleştirilip {al} ve {del} sözcüklerini oluşturur: *ille pensa al ideas del professor*.

Belirsiz isim tanımlılığı, isimlerin bütün cinsleri için {un} sözcüğüdür: *un infante, un femina, un television*.

Son harfi sesli -a, -e, -i, -o, -u olan isimlerin çoğul hâlleri kelimelerin sonuna -s eklenerek yapılır. Son harfi sessiz olan kelimelerin çoğul hâlleri ise kelimelerin sonuna -es eklenerek yapılır: *le lingua - le linguas; un nation - multe nationes*.

Tekil şahıs zamirleri {*io, tu, vos, ille, illa, illo, on*} sözcükleridir; çoğul şahıs zamirleri ise {*nos, vos, illes, illas, illos*} sözcükleridir. Şahıs zamirlerinin özne, tümleç, dönüşlü, ve sıfat biçimleri şunlardır:

	tümleç	dönüşlü	sıfat
<i>io</i>	<i>me</i>	<i>me</i>	<i>mi</i>
<i>tu</i>	<i>te</i>	<i>te</i>	<i>tu</i>
<i>ille</i>	<i>le</i>	<i>se</i>	<i>su</i>
<i>illa</i>	<i>la</i>	<i>se</i>	<i>su</i>
<i>illo</i>	<i>lo</i>	<i>se</i>	<i>su</i>
<i>on</i>	<i>uno</i>	<i>se</i>	<i>su</i>
<i>nos</i>	<i>nos</i>	<i>nos</i>	<i>nostré</i>
<i>vos</i>	<i>vos</i>	<i>vos</i>	<i>vostre</i>
<i>illes</i>	<i>les</i>	<i>se</i>	<i>lor</i>
<i>illas</i>	<i>las</i>	<i>se</i>	<i>lor</i>
<i>illos</i>	<i>los</i>	<i>se</i>	<i>lor</i>

Sıfatlar cümlelerde her zaman değiştirilmeden kullanılırlar; yani, niteledikleri isimlere veya zamirlere uyumluluk göstermezler. Sıfatlar, niteledikleri isimlerin önünde veya ardında yer alırlar: *bon die, le bon infantes, un grande hotel, un idea interessante, interessante ideas.*

Sıfatlardan türetilen zarflar, sıfatların sonuna *-mente* eki eklenerek yapılır. Eğer son harf *-c* ise, bu zarf eki *-amente* hâlini alır: *un recente edition - recentemente editate; un impossibilitate physic - physicamente impossibile.*

Sıfatların ve zarfların üstünlük derecesi {*plus*} sözcüğü ile, en-üstünlük derecesi {*le plus*} sözcükleri ile yapılır; azlık ve en-azlık dereceleri ise {*minus*} ve {*le minus*} sözcükleri ile gösterilir: *forte - plus forte - le plus forte; London es un del plus grande citates del mundo; le Spitfire vola minus rapidemente que le Boeing; un centimetro es minus longe que un metro, ma un millimetro es le minus longe del tres.*

Fiiller, mastarlarının son eklerine göre *-ar, -er, -ir* sınıflarına ayrılırlar, ve bütün fiillerin çekimleri aşağıdaki tabloda gösterildiği gibi yapılır. Sadece *-er* sınıfına ait bazı fiillerin şimdiki ortaç, *-ir* sınıfındaki gibi, *-iente* eki ile yapılır.

mastar:	<i>parl-ar</i>	<i>vid-er</i>	<i>aud-ir</i>
şimdiki ortaç:	<i>parl-ante</i>	<i>vid-ente</i>	<i>aud-iente</i>
geçmiş ortaç:	<i>parl-ate</i>	<i>vid-ite</i>	<i>aud-ite</i>
emir kipi:	<i>parl-a</i>	<i>vid-e</i>	<i>aud-i</i>
şimdiki zaman:	<i>parl-a</i>	<i>vid-e</i>	<i>aud-i</i>
geçmiş zaman:	<i>parl-ava</i>	<i>vid-eva</i>	<i>aud-iva</i>
gelecek zaman:	<i>parl-ara</i>	<i>vid-era</i>	<i>aud-ira</i>
şart kipi:	<i>parl-area</i>	<i>vid-erea</i>	<i>aud-irea</i>

Fiillerin çekim ekleri, bütün tekil ve çoğul şahıslar için aynıdır. Bu yüzden, cümlede özne olarak kullanılan şahıs zamirleri her zaman belirtilmelidir. Sadece emir cümlelerinde ve bazı deyimlerde şahıs zamirleri kullanılmaz.

Gelecek zaman ve şart kipi ekleri vurgulu okunurlar, fakat vurgu işareti almazlar: *parlará, parlaréa.*

Normal şekillerine ek olarak, {*esser*}, {*haber*}, ve {*vader*} fiillerinin şimdiki zaman çekimlerinin basit şekilleri vardır: *esse*=*es*, *habe*=*ha*, *vade*=*va*.

Gelecek zaman, {*va*} sözcüğünün ardından fiilin mastar hâli kullanılarak da ifade edilebilir: *nos va parlar*.

Fiillerin şimdi-öncesi ve geçmiş-öncesi zaman çekimleri, {*ha*} ve {*haveva*} sözcüklerinin ardından geçmiş ortaç hâllerinin kullanılmasıyla yapılır: *io ha parlate*, *illes haveva parlate*.

Geçmişte olan olayları anlatmak için normal olarak fiillerin geçmiş zaman hâlleri kullanılır. Geçmişte başlayıp biten veya hâlâ devam etmekte olan eylemlerin ifadelerinde bir fark yoktur.

Fiillerin istek kipi hâlleri yoktur. Sadece {*esser*} fiilinin istek kipi hâli vardır: {*sia*}. Bu aynı zamanda {*esser*} fiilinin normal emir kipi hâlidir.

Düzenli zaman çekimlerine ek olarak, {*esser*} fiilinin diğer çekimleri de vardır: şimdiki zaman çekiminde çoğul özneler için {*son*}, gelecek zaman için {*sera*}, ve geçmiş zaman için {*era*} kullanılabilir.

Sayılar mantığa uygun olarak oluşturulmuşlardır:

0 zero		
1 un	10 dece	11 dece-un
2 duo	20 vinti	22 vinti-duo
3 tres	30 trenta	33 trenta-tres
4 quatro	40 quaranta	44 quaranta-quatro
5 cinque	50 cinquanta	55 cinquanta-cinque
6 sex	60 sexanta	66 sexanta-sex
7 septe	70 septanta	77 septanta-septe
8 octo	80 octanta	88 octanta-octo
9 novem	90 novanta	99 novanta-novem
	100 cento	1000 mille

---

Union Mundial pro Interlingua (UMI)

(Interlingua Dünya Birliği)

Internet: [www.interlingua.com](http://www.interlingua.com)

Interlingua - communication sin frontieras

(Interlingua – sınırsız haberleşme)